

Slovo k povzbuzení na středu 30. prosince 2020, na šestý den v oktávu Narození Páně
Biblická čtení: 1Jan 2,12-17; Ž 96; Lk 2,36-40

Milé sestry, milí bratři,

máme další, již šestý den vánočního oktávu. Po celých osm dní – s různými důrazy a s obohacením o některé starobylé svátky – slavíme narození Krista jako «jeden jediný den», ve kterém, jak nás učí žalmista, se máme radovat a plesat. Zejména skrze posvátné liturgické dění, prostřednictvím vánočních bohoslužeb, četby Písma a modliteb jsme tak den co den vtaženi do biblických událostí, jak o nich čteme v prvních dvou kapitolách Matoušova a v dlouhé druhé kapitola Lukášova sepsání evangelia, kterým v těchto dnech při mši svaté také nasloucháme, anebo si v nich sami čteme a rozjímáme nad nimi.

Zkusme zaměřit svou pozornost opět ovšem především na první z dnešních biblických čtení. Na pokračování otevíráme již několik vánočních dnů První list Janův. Ten snad nejkrásněji a nejpůsobivěji ze všech novozákonních spisů rozvíjí, ba přímo vyzpívává nejdůležitější Boží charakteristiku, že Bůh je láska, neboť je dáváním, rozléváním se, sám v sobě i navenek. Proto je také skutečným světlem, životem, proto je tak krásný a naší lásky hodný.

Boží láska je důvodem a obsahem všeho, čím Bůh je co Bůh činí, je i důvodem a obsahem největšího tajemství, proč Slovo se stalo tělem. Do lidské podoby narozený Boží Syn je proto ztělesněním, zlidštěním, přímo zhmotněním Boží lásky. To se týká nejen jeho narození z Marie Panny, ale i všech jeho dalších tajemných rození. I jeho stále nový příchod do srdce a života člověka, narození a přebývání v nich je projevem, uskutečněním, předáním Boží lásky nám, dání nám podílu na ní samé. Proto lidská odpověď na to vše nemůže, neměla by být ničím jiným než zase láskou, láskou k Bohu i k druhým lidem. I tato naše láska musí být ovšem činem, reálným zachováváním Ježíšova slova, přikázání lásky, má-li být autentickou a skutečně křesťanskou. K tomu nás různými způsoby vybízí právě První list Janův, a tak není divu, že jej otevíráme právě nyní, v době vánoční, kdy rození Krista je jejím obsahem...

Dnešní úryvek je z druhé kapitoly, tematicky je jakýmsi zakončením první části listu. Máme před sebou dvakrát trojí oslovení («otcové, mládeži, děti»), jakoby jím chtěl autor zdůraznit důležitost a velkolepost svého sdělení, zjevení o Boží lásce. A jakoby chtěl také zdůraznit univerzalitu svého poselství: Sdělení o Boží lásce se týká všech, stejně jako se nás všech týká povolání lásku mít a žít.

Pak ovšem následují slova dávající do protikladu lásku ke světu k lásce k Bohu. Milování světa je protikladem k milování Boha, dokonce k jeho přebývání v člověku, v jeho srdci i životě. «Nemilujte svět, ani to, co je ve světě. Jestliže někdo miluje svět, není v něm Otcova láska» slyšíme také v dnešním čtení.

Jak mu rozumět? Cožpak není pravdou víry, že Bohem stvořený svět, a to i ten viditelný, je ve své podstatě dobrý, a tudíž lásky hodný? Což zejména nyní o Vánocích si nepřipomínáme, že dobrota Bohem stvořeného světa byla ještě nekonečně umocněna tím, že sám Boží Syn se stal člověkem, sestoupil do světa a jeho dějin, když ve svém lidství mající duši i tělo přijal, se sebou spojil nejen stvořeného ducha ale i hmotu, neboť ta právě v Kristově lidství dochází svého vrcholu? Že Kristovým vtělením se nejen duch ale i hmota může stát svatou? A není také pravda, že právě vtělením, „zhmotněním, zčasoprostorováním se“ Božího Syna nastal i pro celý svět nový čas posvěcení jeho přítomností, čas všeobecného pozvání k návratu k Bohu a jeho začátek? Cožpak nebyl Kristem vykoupen celý svět, cožpak do něj celého svým vtělením nesestoupil a celý jej nevynesl na kříž? Jak tedy máme tento svět nemilovat?

Je asi jasné, že klíč k aspoň nějakému vysvětlení, k přiblížení se pochopení Janových slov spočívá v různých odstínech slova «svět» (řecky *kosmos*). Toto jemnější rozlišení se netýká navíc jen dnešních veršů Janova listu, ale pochopitelně i řady dalších biblických, především novozákonních míst. Výjimečnost našeho úryvku ovšem spočívá v tom, že jako jeden z mála

podává i určité vysvětlení, jak to s tím „světem“, který nemáme milovat, vlastně je, co jím můžeme rozumět.

Světem totiž není myšlen svět jako takový. Ten je opravdu dobrý, Bohem stvořený a Bohem milovaný, do něho se skutečně v plnosti času vtělil a od té chvíle i „hmotně“ v něm dál tajemně přebývá Boží Syn. Ale jde o porušenost světa, o její důsledky, tedy o „svět hříchu“, který si člověk nemá zamilovat. Svatý Jan dokonce podává tři charakteristiky tohoto „světa“, respektive lásky k tomuto „světu“: «žádost těla» (řecky *epithimía tés sarkos*, latinsky *concupiscentia carnis*), «žádost očí» (řecky *epithimía tón ofthalmón*, latinsky *concupiscentia oculorum*) a «honosný způsob života» (řecky *aladzoneia tou biou*, latinsky *superbia vitae*). Ty vedou k nesprávné lásce ke světu.

Nejde tedy o to, že by se něco stvořeného nemohlo líbit našim očím, nemohlo být příjemné i našemu tělu, že by se nám nemělo líbit žít a že bychom po tomto nemohli také nějak toužit. Ale jde o to, že díky porušenosti hříchem je naše žádostivost prostě leckdy hříšná, netoužíme vždy po tom, co je dobré, naší skutečné lásky hodné a k Bohu a opravdové lásce vedoucí. Anebo po nich toužíme, jako by to byl sám Bůh.

Že tomu tak je, že netoužíme správně a že náš život také není dobrý, se pozná – ve světle dnešních Janových slov – právě podle toho, když nějaké stvořené potěšení svých očí zbožšíme, když ze svého těla učiníme boha a způsobem života se budeme chtít vyrovnat bohům, a tak budeme svou hříšnou žádostivost jen sytit ještě více. Nebezpečí «honosného způsobu života» krásně vystihuje Jeronýmův latinský překlad řeckého *aladzoneia* slovem *superbia*, jinak „pýcha“ (zde tedy „honosný způsob života“), které je odvozeno od předložky *super* znamenající „nad“...

Vyzývá-li svatý Jan «nemilujte svět», má nejspíš na mysli ten „svět“, který je předmětem hříšné žádostivosti našich očí a našeho těla, totiž takový, který jsme si sami zbožštili, který jsme si učinili jediným a vše určujícím cílem a normou veškerého svého snažení, ve kterém jediném chceme najít své potěšení. Tehdy nemáme opravdovou lásku, která je vždy dáváním, ale jde o sebelásku, která chce uspokojit jen sama sebe. Která nechce dávat, ale jen brát. K ní vede nezřízená, tedy skutečnou láskou k Bohu a lidem neřízená žádostivost, ona *concupiscentia*, v níž už staří církevní otcové zcela správně spatřili samu podstatu hříchu.

Ano, svět je dobrý a krásný, je dobré jej mít rád a pečovat o něj, stejně tak je krásný pozemský život a je nanejvýš dobré jej také dobře prožít. To ale může nastat jen tehdy, když nejprve budeme milovat Boha-Lásku, když ona se stane předmětem, pramenem a vrcholem naší největší touhy, dokonce naší touhou. Pak teprve budeme schopni milovat i vše ostatní včetně světa v té míře, jaká té či oné části stvoření přísluší. Začneme milovat svět, člověka a hlavně Boha nesobecky. Co konkrétně to znamená, necht' zkusí popřemýšlet každý sám...

Možná ale místo složitých spekulací, jak to s tím „světem“ a láskou k němu vlastně teoreticky je, si můžeme docela jednoduše položit otázku: Co vlastně v životě milujeme a po čem nejvíce toužíme, co nás na světě nejvíce těší? Je-li to Bůh, je-li to Láska, láska, naše dávání se, máme naději, že jsme na dobré cestě. Je-li největší naší láskou něco jiného, to, co těší nás, pak jsme v nebezpečí, že sejdeme, že se náš život stane mravně deviantním (doslova „sejitým z cesty“), že nakonec i svět a druhého člověka budeme milovat jen kvůli sobě, kvůli svému vlastnímu potěšení, že se staneme sobci, což je nejvlastnější vlastností ďáblou...

Jinak řečeno, je-li předmětem naší touhy Ty, to Boží i druhých lidí, jsou-li On a oni tím, kdo určuje naše životní snahy, máme naději, že jsme na dobré cestě lásky. Je-li naším cílem jen naše já, milujeme-li tedy příjemnost světa jen pro sebe a kvůli sobě, je to špatné, je třeba se obrátit.

A že jde v posledku o celou naši věčnost (a nějak i o věčnost těch, kteří jsou kolem nás), to je z dnešního čtení také dobře slyšet: «Svět však pomíjí a s ním i jeho žádost. Kdo však koná, co chce Bůh, zůstává navěky». A Bůh chce, abychom milovali, abychom se mu v lásce stávali stále podobnějšími...